

**POVODOM 63. GODIŠNJICE IZLAŽENJA PRVE KNJIGE IZ
FIZIKALNE MEDICINE NA HRVATSKOM JEZIKU****PUBLISHING OF THE FIRST BOOK OF PHYSICAL THERAPY IN
CROATIA - SIXTY THIRD ANNIVERSARY**

Ivo Jajić

Klinika za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju KB "Sestre
milosrdnice", Zagreb**Sažetak**

Daje se prikaz prvog udžbenika iz fizikalne medicine na našem jeziku koji je tiskan 1933. godine. Udžbenik je naslovljen *Suhi zrak, diatermija i ultravioletne zrake u službi praktičnog liječnika*, a napisao ga je ortoped dr. Edo Deutsch. I u Hrvatskoj se prva literatura iz toga područja pojavila kao i u ostalim srednjoeuropskim zemljama.

Ključne riječi

fizikalna medicina, udžbenik, hrvatski jezik

Summary

The review of the first textbook of physical medicine in Croatian which was published in 1933. The book was titled: *Dry air, diathermy and ultraviolet rays in service of practical physician*, and was written by orthopedic surgeon dr Edo Deutsch. As in order Central - European countries this was also in Croatia.

Key words

physical medicine, textbook, croatian language

Uvod

Razvoj fizikalne medicine u našoj zemlji išao je svojim tijekom i u skladu s onim u drugim zemljama. Dakle, moglo bi se reći usporeno. Tome je išla u prilog i nedostatna razvijenost fizikalne terapije. Osim toga "manjkala" je i prava kazuistika kao korisnik fizikalne terapije. Naime, prosječni očekivani vijek u populaciji bio je malen, ispod 40 godina. Reumatske bolesti tada nisu bile općeraširene jer je smrtnost bila ispod dobi kada se one javljaju (između 40-50. godine).

To vrijedi i za druge degenerativne kronične bolesti.

Navedene činjenice utjecale su na spori tijek razvoja fizikalne medicine, odnosno terapije.

Fizikalna je terapija uvedena u Kliničku bolnicu "Sestre milosrdnice" još davne 1921. godine, kada se nije primjenjivala niti je bila poznata u nas (spomenica).

Nije bilo ni dovoljno liječnika koji bi se bavili tom strukom.

Prva knjiga na hrvatskom jeziku iz područja fizikalne terapije tiskana je 1933. godine u nakladi Liječničkog vijesnika iz Zagreba.

Priručnik je nosio naslov: *Vrući zrak, dijatermija i ultravioletne zrake - u službi praktičnog liječnika*, a bio je opremljen s 12 slika.

Autor priručnika bio je dr. Edo Deutsch, ortoped Okružnog ureda za osiguranje radnika u Zagrebu.

Priručnik je, kako navodi autor, namijenjen praktičnom liječniku, koji je u svakodnevnoj praksi sve više upućen na uporabu fizikalnih metoda liječenja. Autor navodi da će se njime "moći koristiti i onaj liječnik, koji provđa terapiju sam s vlastitim aparatima, a i onaj, koji nema vlastitih aparata naći će u njoj upute za indikacije, za trajanje kure itd".

Autor priručnika je ortoped koji je uvidio potrebu uvađanja i korištenja fizikalne terapije još davne 1933. godine. Time je dr. Edo Deutsch ostavio neizbrisive tragove u domaćoj literaturi, a mi mu zahvaljujemo na snazi i volji da se uključi u područje fizikalne terapije.

Susrećući se svakodnevno s bolesnicima koji su patili od različitih stanja na lokomotornom sustavu, u doba kada nije bilo lijekova kojima se moglo utjecati na bol i druge tegobe tih bolesnika, dr. Deutsch u svakodnevnom radu rabi za rješavanje tegoba svojih bolesnika fizikalne čimbenike.

Prikaz priručnika

U prvom se poglavlju kao terapijsko fizikalno sredstvo navodi vrući zrak. Potanko se opisuju fiziološke pretpostavke kako se vrućina aplicira na površinu tijela, zatim se spominju aparati u kojima se stvara vrući zrak te indikacije za liječenje tim postupkom.

U drugom poglavlju obrađuje se dijatermija. Autor piše o elektrofiziološkim promjenama i konstrukciji aparata. S velikim zanimanjem govori o izumitelju visokofrekventne struje Nikoli Tesli. Zatim piše o fiziološkim pretpostavkama. "Tesli je uspjelo dokazati da elektroliza i putovanje iona ne nastaje u organizmu, ako kroza nj prolazi visoko frekventna struja, i to zato, jer električni impulsi pogađaju pojedine ione izmjenično u suprotnom smjeru preko milijun puta, pa ionima formalno ne dostaje dosta vremena za gibanje" (E. D.). Taj navod pokazuje autorovo dobro poznavanje problematike o kojoj je pisao. U posebnim poglavljima opširno prikazuje tehnike dijatermije, te indikacije i kontraindikacije za njezinu primjenu.

Posebno je poglavlje posvećeno ultraljubičastim zrakama, gdje se prikazuju njihova fizikalna svojstva, biološko i likalno djelovanje, te djelovanje na čitav ljudski organizam i na toksine. Također se prikazuje tehnika obasjavanja i indikacije za ultraljubičasto obasjavanje.

Na kraju priručnika dano je kazalo, sadržaj i popis literature.

Rasprava i zaključak

Priručnik je napisan na 45 stranica čistim hrvatskim jezikom. Djelo je pisano smiono, ali i visokostručno. Sadržaj prikaza je bogat i uključuje medicinske činjenice od kojih se neke i danas spominju u stručnoj literaturi.

Premda elektroterapija nije navedena, a bila je tada poznata, priručnik je bio namijenjen svim liječnicima koji se bave fizikalnom terapijom u svojoj praksi.

Dr. Deutsch je želio, po uzoru na literaturu susjednih zemalja, pomoći liječnicima onoga vremena u rješavanju određene patologije i pridonijeti razvoju struke. U tom smislu uspjeh je bio cjelovit. Radi toga možemo biti zahvalni dr. Edi Deutschu.